

ESMA'ÜL HÜSNA'NIN MERTEBELERİ

Bil ki, ilahi isimler, hakikatlerin gereği olarak ortaya çıkan hal dilidir. O halde, şimdi işiteceklerin için aklını ayık tut !. Ve asla ne çokluk ve ne de varoluşsal bir birleşme vehmine de kapılma !. Ve ben burada, yalnızca akledilebilir bir çok hakikat mertebelerini, tecelli etmekte olan varoluş (vücudun aynı) açısından değil, nispetler açısından sıralayacağım. Çünkü, Zat olması bakımından Hak Teala' nın Yüce Zat' ı birdir. Ayrıca bizler, kendi varlığımızdan, muhtaçlığımızdan ve mümkün varlıklar olmamızdan kesin olarak bilmekteyiz ki, bizim için kendisine dayanacağımız bir tercih ettiricinin bulunması zorunludur. Ve bizim varoluşumuz, işte bu dayanılandan değişik nisbetleri talebetmesi de zorunludur. Şari Teala , esma-i hüсна ile işte bu gerçeği ima etmektedir. Nitekim Hak Teala , Mütakellim (konuşan) olması hasebiyle, kendisinden başka bir ilah olmayan Biricik İlāh olduğundan, hiç bir şekilde ortağı olmayacak bir biçimde, ilahi varoluşunun zorunluluğu mertebesinde, kendisini işte bu en güzel isimlerle isimlendirmiştir.

Daha işin başında , mümkünler alemindeki tercih ve te'siri ifade eden bu takrirden sonra " hal diliyle " derim ki; bütün isimler, müsemma mertebesinde bir araya gelerek, hakikat ve manalarına bir bir baktılar ve hemen gereklerinin ortaya çıkmasını talep ettiler ki; böylece etkileri ile birlikte tecelli, zuhur ve ayınları ayrı ayrı ortaya çıkmış olsun. Çünkü başta takdir edici anlamındaki el- Halık (her şeyi yaratan), el- Alim (bilgisi dışında hiç bir şey olmayan), el- Mudebbir (göklerden yere var olan her şeyi düzenleyip yöneten), el- Mufassıl (dünya yaşamında ayetlerinin en küçük ayrıntısını bile dışarıda bırakmadan açıklayan, ahirette ise her şey hakkındaki nihayi hükmü verecek olan), el- Bari (bütün özlerin ve görüntülerin bizzat yapıcısı), el- Musavvir (bütün formların ve görüntülerin bizzat şekil vericisi), er- Razık (bütün rızıkları bizzat veren), el- Muhyi (ölümlere hayat veren), el- Mumit (ölümü yaratan ve öldüren), el- Varis (geçici olanlar göçüp gittikten sonra da her şeyin gerçek sahibi olarak kalacak olan) ve eş- Şekur (gerçek anlamda şükredilecek olan) olmak üzere bütün ilahi isimler, önce kendi zatlarına baktıklarında ; ne

yaradılmış bir mahluk, ne göklerden yere kadar düzenlenip yönetilecek bir varlık, ne henüz dünyada en küçük ayrıntısı bile ihmal edilmeyecek şekilde açıklanacak bir ayet, ne ahirette, aralarında kesin hüküm verilecek ve ne de kendilerine rızık verilecek kimse göremeyince şöyle dediler : Bizim hükmümüzü iktidarımızı ortaya çıkaracak tecelliler tam olarak zuhur edene kadar bizler ne yapacağız ?

Bu sefer, alemin bazı hakikatlarının gereği olan tüm bu isimler, alemin tecellisi ve aynı zuhur ettikten sonra, bütün özlerin ve görüntülerin bizzat yapıcısı anlamına gelen " el- Bari " ismine sığınarak, ona şöyle derler : Bizim hükmümüz ve iktidarımız ortaya çıkması için, bu tecelliler keşki vücut bulup zuhur etse ! Çünkü bizim şimdi içinde bulunduğumuz mertebe etkimizi kabul etmemektedir. Bunun üzerine el- Bari şu cevabı verir : Bu iş, " el- Kadir " isminin tasarrufundadır. Çünkü ben de onun kapsam alanında ve etkisi altındayım !

Nitekim varlığı zorunlu olmayan tüm mümkünlerin aslı, henüz yokluk halinde bulunuyorlarken, tam bir tevazu içinde ve muhtaç halde yapılan istek gibi, ilahi isimlerden isteklerini şöyle dile getirirler : Yokluk bizleri, gerçekten birbirimizi algılamaktan körelttiği gibi, sizin için zorunlu olup ta Hak Teala' dan bizlerin üzerine düşen marifetten de köreltti. Eğer sizler, bizim tecellilerimizi ve ayınlarımızı zuhur ettirmiş olursanız, bizlere varoluş elbisesini giydirmiş ve gerçekten nimet bağışlamış olursunuz. Ve böylece bizler de sizlerin hak ettiği yüceltme tazimi gösterelim. Çünkü sizlerin hükümranlılığı da zaten bizlerin bilfiil zuhur etmesiyle meydana çıkacaktır. Halbuki şimdilik sizlerin hükümranlılığı ve salahiyeti, yalnızca bilkuvve, potansiyel olarak vardır. O halde bizim sizden talep ettiğimiz, aslında bizlerden çok sizin hakkınızdır ! Bunun üzerine ilahi isimler; " Bu varoluşu zorunlu olmayan mümkünlerin söyledikleri doğrudur " diyerek bu isteği yerine getirmek için harekete geçerler.

Bu minval üzere, isimler, en sonunda el- Kadir ismine sığındıklarında bu sefer " el- Kadir " ismi şu cevabı verir : " Ben de , dilediğini yapan

anlamındaki " el- Murid " isminin kapsam alanında ve etkisi altındayım! Ve sizlerin tecellisi ve aynı olan ne varsa, onların hepsi bu ismin ihtisas alanındadır. Nitekim hiç bir mümkün, kendi adına beni imkan alemine getiremez, ta ki Rabbisinin katından amir bir emir gelmedikçe ! Ve Rab, varolma emrini ; " Kun - ol " diyerek verdiğinde, kendiliğinden beni etkisi altına alır ve ben onun varetmesine bağlı olarak, hemen o anda onu oluşturur ve meydana getiririm. O halde sizler de benim gibi " el- Murid " ismine sığın ki, yokluk durumundan varoluş tarafına yönelerek tercih ve özelliğini o da sizler için gerçekleştirmiş olsun ! Bu durumda , hem ben, hem emreden ve hem de konuşan birleşerek , sizlerle birlikte varlığa gelelim. "

İlahi isimler " el- Murid " ismine başvurarak ona şöyle derler : " el- Kadir " ismine, bizim tecelli ve ayınlarımızın ortaya çıkmasını talep ettik, o da işi sana havale etti. O halde sen nasıl bir yol ve yordam önerirsin ? " el- Murid " ismi; " el- Kadir " doğru demiş ama, ben de, " el- Alim " isminin sizin hakkınızda nasıl bir hüküm verdiği konusunda bir bilgiye sahip değilim ! Zira onun ilminde, sizin varoluşunuz geçmektemidir ? bilemiyorum ! Somuçta ben de " el- Alim " isminin kapsam alanında ve etkisi altındayım ! O halde gidin, sorununuzu bir de ona anlatın ! "

İlahi isimler bu sefer, " el- Alim " ismine başvururlar ve ona " el- Murid " isminin söylediklerini aktarırlar. " el- Alim " ism; " el- Murid " ismi doğru söylemektedir. Ve sizin varoluşunuz benim bilgim dahilindedir ama, bu konuda öncelikli olan edebe riayet etmektir. Çünkü bizim üzerimizde, bize hakim olup korumakta olan bir mertebe bulunmaktadır ki o da " Allah " ism-i celal'i dir. O halde hepimizin yalnızca onun huzurunda bulunmamız gerekir. Çünkü o mertebe, cem mertebesidir ."

Bunun üzerine bütün ilahi isimler, " Allah " ism-i celal'i mertebesinde toplanırlar. O, " Ne istiyorsunuz ? " der. Onlar durumu bildirince; " Ben, sizlerin tüm hakikatlerini kendisinde toplamış olan isim' im ve Ben tek başına " müsemma " ya delalet etmekteyim ki, o da Kutsal

Zat' tır. O' nun kemal ve tenzih sıfatları vardır. O halde sizler şöyle bir durun bakalım da, Ben, kendisine delil olduğum , " medlulüm " ün huzuruna gireyim ! " der ve böylece " medlulü " nün huzuruna çıkarak , mümkünlerin dileklerini ve diğer isimlerle yapmış oldukları konuşmaları aktarır. Buna Kutsal Zat şöyle cevap verir : Çık ve isimlerin hepsine söyle ki, her birisi mümkünlerin hakikatlarının gereği ile bağ kursun ! Çünkü, Ben, Kendi açomdan yalnızca Kendim için Bir' im. Çünkü varlığı zorunlu olmayan mümkün varlıklar, Benim mertebemi talep ettikleri gibi, Benim mertebem de onları talep etmektedir. Halbuki ilahi isimlerin tümü, Benim için değil, kendi mertebeleri içindir. " el- Vahid " ismi ise bunlar içersinde özellikle, yalnızca Bana has bir isimdir. Ve ne isimlerden bir ismin, ne bir mertebenin ve ne de mümkün varlıkların içersinde, her yönden bu ismin hakikatında Bana ortak olacak hiç bir kimse de olamaz."

Böylece " Allah " ism-i celal'i , yanında, kendisine tercüman olacak " el- Mütেকellim " ismi ile birlikte, mümkün varlıkların ve ilahi isimlerin yanına çıkar ve onlara " el- müsemma" nın söylediklerini aktarır. Ve " el- Alim ", " el- Murid ", " el- Kail ", " el-Kadir " isimleriyle bağlantı kurar, böylece, " el- Murid " isminin tahsisi ve " el- Alim " isminin hükmü gereği olarak " ilk mümkün " ortaya çıkmış olur.

Varlıklarda, tüm tecelliler, ayınlar ve etkiler ortaya çıkınca, birbirlerine musallat olmaya ve bağlı bulundukları ve gereği oldukları isimlerden aldıkları güçle birbirlerine hükmetmeğe başlayınca, bu durum bir kargaşa ve husumetin ortaya çıkmasına sebep oldu.

Ve kendi kendilerine şu kanaate vardılar : " Bizler, düzenimizin bozulmasından endişe etmekteyiz ve bu gidişle daha önce bulunduğumuz yokluk haline dönüşeceğiz." Böylece mümkün varlıklar, kendilerine " el- Alim " ve " el- Murid " isimlerinin sağladığı imkanlar konusunda diğer isimleri şu şekilde uyardılar : " Ey ilahi isimler ! Eğer sizlerin hakimiyeti , " bilinen bir ölçü " , " çizgileri belirli bir sınır " ve sonunda dönüp varacağınız " bir imam " eşliğinde ise , bu, bizim varlığımızı da koruma altında tuttuğu gibi , sizlerin bizler üzerindeki

etkilerin de devamını sağlayacak demektir. Bu durum, hem bizler hem de sizler için en doğru olanıdır. O halde sizler, içersine girdiğimiz bu kaosu , " Allah " ism-i celal'ine arzedin !. Belki sizleri bir yerde tutup sınırlayacak birisini öne çıkartır. Aksi takdirde biz helak olacağız, sizler de atıl kalacaksınız! " İlahi isimler, bu teklife ; " İşte bu tam bir maslahat ve gerçek görüştür. " şeklinde karşılık vererek gereğini yaparlar ve şöyle derler : " Sizin işlerinize bakan ve çekip çeviren " el- Mudebbir " ismidir " Durmu, " el- Mudebbir " ismine arzettiklerinde , o da, " Ben de zaten bu işler için varım. " şeklinde bir cevap verir.

Bu sefer " el- Mudebbir " ismi huzura girer ve Hak Teala' nın emrini almış olarak " er- Rab " ismine gelir ve ona şöyle der : " Mümkün varlıkların tecelli ve ayınlarının bekası için maslahatın gereğini yerine getir ! "

Aldığı emir üzerine " er- Rab " ismi , kendisine yardımcı olacak , birisinin ismi " el- Mudebbir " diğerinki " el- Mufassıl" olan iki vezir tayin eder. Nitekim Hak Teala şöyle buyurmuştur : " Yargı Günü' nde Rabbinizin huzuruna çıkacağınıza yürekten kesin bir biçimde inanmanız diye, göklerden yere, varolan her şeyi düzenleyip yönetmekte ve ayetleri en ince ayrıntılarına varıncaya kadar açıklamaktadır. " (Ra'd, 13/2) Allah kelamının ne kadar da muhkem olduğuna bir bak ve düşün ! Duruma olması gerektiği bir biçimde , uygun lafızlarla konu nasıl açıklanmaktadır ! Nitekim bu ayetteki " er- Rab " ismi, " el- imam " ı temsil etmektedir. O da " er- Rab " isminin zuhur mahallidir, Onun iki veziri vardır. Birincisi, gayb alemine bakan " Mudebbiru' l- emr " ; ikinci vezir ise, şehadet alemine bakan " Mufassılı' l- ayat " tır.

Böylece tüm ilahi isimlerin sınırlarını, " er- Rab" ismi belirler ve memleketin ıslahı, düzeni ve davranış yönünden hangisinin daha iyi olduğunu sınamak için (Hud, 11/7 ; Mülk, 67/2) merasim kuralları koyar.

Fütuhat-ı Mekkiyye 66. Bölüm Esmâ-i Hüsnâ' nın Mertebeleri

Muhyiddin İbn Arabî

This document was created using
Smart PDF Creator

To remove this message purchase the
product at www.SmartPDFCreator.com